

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA****Codi:** 46777**Nom:** Literatura popular i literatura cortesana en l'Edat mitjana i en els Segles d'Or**Cicle:** Màster Universitari Oficial**Crèdits ECTS:** 6**Curs acadèmic:** 2025-26**TITULACIONS**

Titulació	Centre	Curs	Període
2267 - M.U. Estudis Hispànics Avançats: Aplicacions i Investigació	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2267 - M.U. Estudis Hispànics Avançats: Aplicacions i Investigació	Literatura popular i literatura cortesana en l'Edat mitjana i en els Segles d'Or	OPTATIVA

COORDINACIÓFERNANDEZ RODRIGUEZ DANIEL
MONZO RIBES CLARA**RESUM**

En el pla d'estudis del Títol de Màster, aquesta assignatura s'integra en l'itinerari II (Literatura Espanyola i Teatre Hispànic) i en el III (Formació Hispanística).

L'assignatura té per objecte l'estudi de textos de la literatura i el teatre espanyols de l'Edat mitjana i els Segles d'Or, partint de l'enfocament interdisciplinari al qual donen joc els binomis cultura popular i cultura cortesana, d'una banda, i oralitat i escriptura, d'altra banda. La base de l'educació ètica, política i religiosa que definix l'Edat Mitjana prossegueix a través de la instrucció institucionalitzada i el mecenatge nobiliari i cortesà durant els segles XVI i XVII. Alhora, abans que es generalitze la difusió i el consum majoritari de determinats textos impresos, existix una cultura popular que s'aprecia o amaga ja en els textos medievals i es transmet (o reprimeix, o censura) en els segles següents. Esta dualitat es materialitza en el text (oral o literari, col·lectiu o individual) a través dels temps, i afecta a totes les capes de la producció artística.

Sobre la base d'aquest plantejament, l'activitat docent i els treballs de l'alumnat tindran com a punt de partida la dialèctica entre literatura popular i literatura cortesana, entre història social col·lectiva i història individual, per a facilitar l'anàlisi, la reflexió i el debat sobre l'articulació o l'enfrontament entre ambdues, i el paper jugat en tot això pels mitjans de producció, així com la comprensió dels mecanismes de recepció

46777 Literatura popular i literatura cortesana en l'Edat mitjana i en els Segles d'Or

cultural. S'abordaran, des de la premissa d'un passat que bascula entre aquests dos pols d'atracció, l'anàlisi dels textos literaris en els seus contextos socio-històrics, i es fomentarà la comprensió documentada, actualitzada i personal del valor i funció de l'obra literària dins del seu gènere i del seu temps. Així, es pensarà en els sistemes educatius de l'Edat Mitjana (incidint en la situació de la dona), en el pas de l'oral a la materialitat del llibre i la seua difusió, fins a arribar a l'anàlisi del text literari, convertit ja en un artefacte poètic els secrets del qual l'alumnat haurà de desxifrar. D'aquesta manera, es prestarà particular atenció a les convencions de la literatura del període, tant pel que fa a qüestions culturals (tòpics, imatges) com a aspectes formals (mètrica, versificació, etc.), que s'abordaran tant des del punt de vista de l'escriptor i el seu públic (cortès i popular) com a partir dels reptes que tanquen la transmissió textual i l'edició d'un clàssic.

Tal com es detalla en el volum de treball, les classes teòriques es complementen amb classes pràctiques. A estes activitats formatives de caràcter presencial s'afeg la participació en conferències i seminaris organitzats pel Departament de Filologia Espanyola.

Esta assignatura té en compte especialment el ODS 4, i, en concret, contribuïx a "garantir que tots els alumnes adquirisquen els coneixements i les habilitats necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible", la qual cosa inclou, entre altres aspectes, "els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, ciutadania i valoració de la diversitat cultural".

CONEIXEMENTS PREVIS**RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ**

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No s'han especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE**2267 - M.U. Estudis Hispànics Avançats: Aplicacions i Investigació**

Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.

Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Ser capaços d'adquirir i aplicar coneixements sobre les tècniques i els procediments d'escriptura acadèmica.

Ser capaços d'adquirir i transmetre coneixements sobre les èpoques, els moviments, els corrents de pensament, els temes i els problemes propis de l'àmbit de la filologia hispànica.

Ser capaços d'analitzar críticament i d'explicar textos, elegint la metodologia filològica específica en funció del públic potencial a què s'adrecen

Ser capaços d'aplicar en entorns professionals els coneixements i destreses adquirits, i d'analitzar el conjunt de variables que intervenen en l'encreuament entre teoria i pràctica, captant conflictes i negociant solucions, en el marc del diàleg i de la defensa de drets i obligacions, amb criteris deontològics i laborals.

Ser capaços d'emprar els recursos institucionals, els grans instruments científics, les tècniques, les bases de dades i biblioteques, la bibliografia, les revistes especialitzades i els nous recursos proporcionats per les TIC en l'àmbit d'estudi.

Ser capaços d'exercir un treball en equip, fomentant les relacions interpersonals, el diàleg, el respecte a l'altre i la no discriminació, ni lingüística ni social.

Ser capaços de debatre les idees de diferents teories en l'àmbit de la filologia hispànica i analitzar críticament les seues aportacions, amb la finalitat de contextualitzar els seus assoliments i contrastar-los amb els coneixements adquirits

Ser capaços de desenvolupar la docència i la investigació en matèries de filologia hispànica

Ser capaços de llegir críticament textos i d'analitzar-los i explicar-los pel que fa a les claus del debat cultural de l'època històrica en què aquests textos s'inscriuen.

Ser capaços de realitzar una lectura crítica, analítica i competent de tota mena de textos filològics hispànics, en funció d'un mètode d'anàlisi adequada a aquests, mitjançant el qual siga possible extraure totes les seues implicacions, tant de forma com de contingut

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Oralitat i escriptura, entre l'Edat Mitjana i els Segles d'Or

Analfabetisme i cultura il·letrada. Literatura popular: cultura popular i cultura oral. Cultura escrita: el llibre en la seua materialitat. Esferes profana i cristiana en la literatura occidental.

2. Cultura escrita, societat cortesana i mecenatge literari

Text, etiqueta i espectacle. La literatura i la projecció dels valors cortesans: el gènere pastoral.

3. Pervivència i transformació de models cultes en la història popular, l'èpica i la novel·la

Vigència i metamorfosi dels mites. Aventura i didactisme. Entre corsaris i captius: de la novel·la bizantina a la costa valenciana.

4. L'expressió literària de l'amor cortès enfront de la realitat de l'amor carnal

L'amor cortès, la subordinació femenina i l'educació sexual masculina. La representació literària de la feminitat i la desacralització del cos davant la realitat de la dona. L'amor en la lírica culta del Segle d'Or: conceptes neoplatònics i filogràfics.

5. L'escriptor davant els seus textos, el filòleg front els clàssics

L'accidentada transmissió de la literatura. Les eines del poeta i del filòleg: la mètrica i l'ortologia. Restaurar la paraula dels clàssics.

6. Religió doctrinal i religiositat popular

Espiritualitat i pecat. Ideologia i educació religiosa a través dels sentits: la vista (la pintura religiosa) i l'oïda (el sermó).

Aquests continguts es reflectiran en els següents resultats d'aprenentatge:

Identificar diferents models interpretatius en relació amb textos literaris i teatrals de l'Edat Mitjana i els segles XVI i XVII.

Apreciar la rellevància del patrimoni literari i teatral clàssic i destacar el seu valor a partir dels actuals corrents d'interpretació.

Identificar el context de producció i de recepció cultural dels textos literaris i teatrals de l'Edat Mitjana i els

segles XVI i XVII, en relació amb la dialèctica literatura popular i literatura cortesana.

Saber manejar recursos institucionals, tècniques i instruments científics tant tradicionals com en nous formats (bibliografia, hemeroteques, biblioteques o centres de documentació, bases de dades, bancs d'imatges) en l'àmbit de la literatura i el teatre hispànics.

Saber debatre i comunicar les conclusions d'un judici elaborat a partir de coneixements adquirits i raonats d'una manera clara i precisa.

Saber elaborar un treball especialitzat seguint les pautes acadèmiques.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	40,00
Total hores	40,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	6,00
Estudi i treball autònom	104,00
Total hores	110,00

METODOLOGIA DOCENT

Lliçó magistral (exposició de continguts a partir de desenvolupaments teòrics) amb diferents recursos (textos, audiovisuals, etc.)

Classes pràctiques participatives (exercicis, exposicions, debats, test, etc.), realitzades en grup i/o de manera individual.

Usos de procediments i estratègies deductius en l'aplicació del coneixement adquirit: detecció i resolució de problemes, activitats de manera individual o en grup (exercicis, lectura i comentari crític de diferents textos, realització de treballs escrits i/o exposició oral dels resultats, etc.) a partir de l'exposició prèvia de continguts.

Usos de procediments i estratègies inductius en l'aplicació del coneixement adquirit: detecció i resolució de problemes, activitats de manera individual o en grup (exercicis, lectura i comentari crític de diferents textos, realització de treballs escrits i/o exposició oral dels resultats, etc.) a partir de directrius bàsiques per a formular un desenvolupament teòric posterior.

AVALUACIÓ

Valoració de la participació activa en l'aula y en les tutorias (exercisis, lectures, activitats, debats, etc.): 30% (fins a 3 punts). La puntuació de l'alumne es mantindrà al llarg del curs. No recuperable en segona convocatòria.

Valoració dels treballs escrits que demostrin la competència adquirida i d'exercisis pràctics i/o lectures i/o exposicions (individuals i en grup): 70% (fins a 7 punts). Recuperable en segona convocatòria.

Com a mitjà per a l'avaluació i per a la comunicació dels resultats, es farà ús de la plataforma Aula Virtual.

L'honestedat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'estudiantat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en els quals es faça ús de col·laboració fraudulenta o la composició amb l'ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres), excepte si la seua utilització forma part dels continguts de l'assignatura i està autoritzada pel professorat que la imparteix.

Tant en les proves com en les activitats, s'exigirà correcció ortogràfica, gramatical i lèxica. Cada incorrecció comportarà una reducció de la qualificació obtinguda, que pot arribar a suposar un suspens.

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern del dia 30 de maig de 2017. ACGUV 108/2017.

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA

BAJTIN, Mijail (1989): *La cultura popular en la Edad Media y en el Renacimiento. El contexto de François Rabelais*, Madrid, Alianza, 2.ª ed.

BLECUA, Alberto (1983): *Manual de crítica textual*, Barcelona, Castalia.

BURKE, Peter (2014): *Cultura popular en la Europa moderna*, Madrid, Alianza.

CARO BAROJA, Julio (1990 [1969]): *Ensayo sobre la literatura de cordel*, Madrid, Istmo.

CHARTIER, Roger (2000): *Entre poder y placer. Cultura escrita y literatura en la Edad Moderna*, Madrid, Cátedra, esp. pp. 73-217.

CHARTIER, Roger (2002): «Formación social y economía psíquica: la sociedad cortesana en el proceso de civilización», en *El mundo como representación*, Barcelona, Editorial Gedisa, pp. 81-

104.

CURTIUS, Ernst Robert (1998): *Literatura europea y Edad Media latina*, México, Fondo de Cultura Económica.

DAHL, Sven (1987): *Historia del libro*, Madrid, Alianza Editorial.

DOMÍNGUEZ CAPARRÓS, José (1992): *Diccionario de métrica española*, Madrid, Paraninfo.

DUBY, Georges y Michelle PERROT, eds. (1992): *Historia de las mujeres, 2: La Edad Media*, Madrid, Taurus.

COMPLEMENTÀRIA

ESCOLAR SOBRINO, Hipólito (1988), *Historia del libro*, Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2.ª edc.

FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, Daniel, «Edición crítica, problemas textuales y de autoría: métrica y ortología en Lope de Vega», en *La edición del diálogo teatral (siglos XVI-XVII)*, eds. Luigi Giuliani y Victoria Pineda, Florencia, Firenze University Press, 2021, 15-40.

FERRER VALLS, Teresa, *Nobleza y espectáculo teatral (1535-1622). Estudio y documentos*, Valencia, UNED-Univ. de Sevilla-Univ. de Valencia, 1993.

GÓMEZ MORENO, Ángel, «Proyección de la cultura oral sobre la vida: la transmisión oral del saber: juglares, épica y teatro», *Historia de España Menéndez Pidal, 16: la época del gótico en la cultura española*, ed. José María Jover Zamora, Madrid, Espasa-Calpe, 1994, 829-60.

MORANT, Isabel, *Discursos de la vida buena: matrimonio, mujer y sexualidad en la literatura humanista*, Madrid, Cátedra, 2002.

ONG, Walter (1996 [1982]): *Oralidad y escritura (Tecnologías de la palabra)* México, FCE.

PONTÓN, Gonzalo (2022): «Editar el teatro de Lope de Vega: de la práctica al método (y viceversa)», *Ecdótica*, 19, 119-133.

SIMÓN DÍAZ, José (2000): *El libro antiguo español: análisis de su estructura*. Madrid: Ollero & Ramos, 2.ª ed. corregida y aumentada.

TORRE, Esteban (2012): *Métrica española comparada*, Universidad de Sevilla, Sevilla.

WRIGHT, Elisabeth R. (2001): *Pilgrimage to Patronage. Lope de Vega and the Court of Philip III. 1598-1621*, Lewisburg, Bucknell University Press, London, Associated University Presses.

ZUMTHOR, Paul (1989): *La letra y la voz: de la literatura medieval*, Madrid, Cátedra.